

«БЕКТЕМИН»

Ж. Баласагын атындагы

Кыргыз улуттук университетинин

илимий иштер боюнча проректору

ф-м.и.д., профессор

Чекеев А.А.

“31” март 2021-жыл

Социология жана социалдык иштер кафедрасынын ага окутуучусу Беделбаева Айнура Замирбековнанын 22.00.04. – «социалдык түзүлүш, социалдык институттар жана процесстер» адистиги боюнча «Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн келечектеги өнүгүшү» деген темада социология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясын Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин социалдык-гуманитардык илимдер факультетинин социология жана социалдык иштер кафедрасынын жыйынынын № 5 токтомунан

КӨЧҮРМӨ

31.03. 2021

Бишкек шаары

Катышкандар: Социология жана социалдык иштер кафедрасынын башчысы, социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Жусубалиев А.Р. (отурумдун төрагасы), социология илимдеринин доктору, профессор Салморбекова Р.Б., социология илимдеринин кандидаты, доцент Жунушова С.О., социология илимдеринин кандидаты, доцент Алдашова А.Б., социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Усубалиева А.А., социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Асангулова Ж.Э., социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Шайдылдаева А.К., социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Кошбакова Б.М., социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Жолдошова А.Ш., ага окутуучу Матиев Б.Т., окутуучу Турдубаев С.Т., лаборант Токоева Н.Б., лаборант Талантбек кызы Т. (отурумдун катчысы).

КҮН ТАРТИБИ:

22.00.04. – «социалдык түзүлүш, социалдык институттар жана процесстер» адистиги боюнча «Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн келечектеги өнүгүшү» деген темада аткарылган Беделбаева Айнура Замирбековнанын кандидаттык диссертациясын талкуулоо. Илимий жетекчиси: социология илимдеринин доктору, профессор Салморбекова Р.Б.

Угулду:

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р. Жусубалиев: Күн тартибиндеги маселе темасы Ж. Баласагын атындагы КУУнун илимий техникалык кеңешинде 2016 – жылдын 27 – декабрында №4 протоколу менен бекитилген, диссертацияны январь айындагы I-талкуулоо учурунда айрым кемчиликтери айтылып, аларды автор менен биргеликте карап чыгуу үчүн кафедрада үч окутуучудан турган комиссия түзүлгөн. Ага социология илимдеринин кандидаты, доцент С.О.Жунушова, социология илимдеринин кандидаты, доцент А.Б.Алдашова жана социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Ж.Э.Асангулова - үч киши мүчө болгондугун билдирди. Жогоруда түзүлгөн комиссия диссертацияны карап чыгып, жыйынтыктоочу пикирин корутунду түрүндө беришкен. Корутунду алардын кол тамгалары менен тастыкталган. Ал бүгүнкү диссертацияны экинчи ирет талкуулоого негиз болот. Сөз изденүүчү А.Беделбаевага берилет.

А.Беделбаева: Диссертациялык иштин темасы «Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн келечектеги өнүгүшү» деп аталат.

Диссертациянын актуалдуулугу. Кыргызстан эгемендүү болуп, демократиялык өнүгүү жолун тандап алгандан тартып, ал бардык тармактар боюнча көптөгөн мамлекеттер менен коомдук-саясий, социалдык-экономикалык кызматташууга өттү. Мындай шартта артыкчылыкка ээ болгон тармактардын бири билим берүү системасы болуп саналат. Кыргызстан өнүккөн өлкөлөрдөгү ири жетишкендиктерге ээ болгон ийгиликтерин толугу менен биринчи кезекте, билим берүү системасын туура жолго салыш үчүн, дүйнөлүк билим берүүдөгү алдыңкы иш – тажрыйбаларды өлкө ичине алып келүүгө аракет кыла баштады. Алардын биринчиси – жогорку кесиптик билим берүүнү эки баскычтуу (бакалавриат жана магистратура) кредиттик окуу системасына алып чыгуу кызыкчылыгы болду. Өнүккөн өлкөлөрдө практикаланып келе жаткан мындай билим берүү системасын Кыргызстанга кабыл алуу аракети кимдир бирөөнүн

жеке субъективдүү кызыкчылыгынан жаралган жок. Ага карата кызыкчылыктардын пайда болушу, XXI кылымдын алгачкы жылдарында, КМШ өлкөлөрүнүн бардыгына мүнөздүү объективдүү шарт болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин буйруктары (КР ББиИМ), КРнын ББЖИМ коллегиясынын чечимдери – сыяктуу расмий документтердин негизинде «Кыргыз Республикасы жогорку кесиптик билим берүүнүн эки деңгээлдүү түзүмүн негиздеген» КРнын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 23-августундагы №496 токтому менен биздин республикада эки баскычтуу жогорку кесиптик билим берүү кабыл алынган. Натыйжада Кыргызстанда да, КМШнын Евразия аймагы боюнча коңшу мамлекеттердегидей эле, Болондук процесс активдүү ишке ашырылып баштаган.

Бүгүнкү күндө Кыргызстанда мамлекеттик жогорку окуу жайлардын саны 32 жана жеке менчик жогорку окуу жайлардын саны 33, баары биригип 65. Кыргыз Республикасынын билим берүү министрлигинин жоболоруна ылайык 2012-2013 – жылдан тартып бардык жогорку окуу жайлары Болондук процессте иштеп келе жатат. Кыргызстан өткөн Болондук билим берүү тутуму эки баскычтуу билим берүү билдирет: биринчиси – төрт жылдык окуу менен бакалавр, экинчиси – эки жылдык окуу менен магистратура.

Изилдөөнүн максаты. Болондук процесстин алкагында Кыргызстандагы жогорку билим берүүнүн өнүгүшүнүн негизги багыттарын жана келечегин аныктоо. Аталган максатка жетүү үчүн төмөндөгүдөй милдеттер алдыга коюлду:

- азыркы жогорку кесиптик билим берүүнү коомдук процесс катары социологиялык парадигмалардын негизинде талдоо;
- Болондук процесстин алкагындагы заманбап жогорку кесиптик билим берүү тармагын талдоо;
- жогорку кесиптик билим берүүнү Болондук процесстин чегинде реформалоону талдоо, анын оң жана терс жактарын, айырмачылыктарын ачып көрсөтүү;
- Кыргызстандагы жогорку кесиптик билим берүүнүн салттык жана инновациялык форматтарын коом тарабынан кабыл алынышын аныктоо;
- жогорку кесиптик билим берүү системасынын Болондук процеске өтүү этаптарын карап чыгуу;
- Болондук процесстин алкагында Кыргызстандагы жогорку кесиптик билим берүүнүн өнүгүшүнүн приоритеттүү багыттарын көрсөтүү.

Изилдөөнүн эмпирикалык базасы. 2019 жылдан баштап изденүүчү өз демилгеси менен аталган тема боюнча социологиялык изилдөө жүргүзүлгөн. Бул изилдөө социологиянын сандык жана сапаттык ыкмаларын колдонуу аркылуу ишке ашырылган. Алсак, статистикалык маалыматтар, тема боюнча маселелерди чагылдырган эмгектер документтерди талдоо усулун пайдалануу менен илимий жактан талданган. Эксперттик (тема боюнча эксперттер, жогорку окуу жайлардагы жетекчилер, окутуучулар, бүтүрүүчүлөрдү жумуш менен камсыз респондентке (магистранттар) массалык сурамжылоо жүргүзүлдү. Алынган жооптор SPSS-16, Google Forms программаларында иштелип чыкты. Географиялык курчоо: Бишкек шаарындагы мамлекеттик жана жеке менчик жогорку окуу жайларынын кызматкерлерин жана билим алуучуларын камтыган. Кыргызстандын көпчүлүк жогорку окуу жайлары борбордо жайгашкан. Ошондуктан, изилдөөнүн максат, милдеттерине ылайык, Бишкектин жогорку окуу жайлары салыштырып изилдөөгө алынган.

Алынган жыйынтыктардын илимий жаңылыгы.

1. Болондук процесс жогорку кесиптик билим берүүнүн жаңы парадигмасы катары аныкталган;
2. Болондук процесске кошулгандагы алгачкы шарттардын жана аларга ылайык келген жогорку кесиптик билим берүүнүн методологиясы каралган;
3. Жогорку окуу жайлардын Болон процессине өтүү этаптары жана анын жүрүшүндөгү реформалар аныкталган;
4. Жогорку кесиптик билим берүүнүн салттуу жана инновациялык форматтарындагы проблемалар салыштырылып талданган;
5. Болондук процессти ишке ашыруудагы артыкчылыктар менен кемчиликтер көрсөтүлгөн.

Киришүүдө диссертациялык иштин актуалдуулугу, маселенин изилдениш деңгээли, максаты жана милдеттери, изилдөөнүн эмпирикалык базасы, изилдөөнүн негизинде алынган негизги жоболор жана илимий жаңылыктар, изилдөөчүнүн өздүк салымы камтылган.

Биринчи глава, «Билим берүү процессин изилдөөнүн теориялык негиздери» – билим берүү менен байланышкан негизги илимий категорияларга берилген аныктамалар, социологиялык парадигмалар жана классик-социологдордун көз караштары талданган. Чет мамлекеттик социологдордун эмгектеринин арасында: кесипке карата коюлган талаптарды изилдөөгө, жарандарды адистештирүүдө билим берүү тармактарын, бирдиктүү

номенклатуралык аныктамаларды, окуу процессин уюштуруу жана аны текшерип баалоонун теориялык жактан негизделиши – парадигма катары карала баштаган. Болондук процесс, биринчиден, Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн түзүлүшүн, экинчиден, билим берүүнүн структурасынын өзгөрүшүнө жараша анын аткарган милдеттерин (функцияларын) өзгөрттү. Ошол себептен диссертацияда Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн келечектеги өнүгүшүнө социологиянын структуралык жана функционалдык парадигмалардын негизинде илимий талдоо жүргүзүлдү.

Кыргыз Республикасынын 2017-жылга чейин жогорку кесиптик билим берүүнүн өнүгүү Концепциясында өлкөнүн мүмкүн болгон бардык билим берүү мейкиндиктерине, жогорку окуу жайлар үчүн европалык билим берүү мейкиндиги тандалган. Кыргыз Республикасынын токтомунда: «Кыргыз Республикасында 2012-13-окуу жылынан баштап жогорку кесиптик билим берүүнүн эки деңгээлдүү структурасын орнотуу» – бекитилген. 2012-жылдын сентябрынан баштап жогорку окуу жайларда компетенттүүлүк мамилеси менен насыялык системага жана кадрларды даярдоонун эки деңгээлдүү (бакалавр, магистр) системасына өткөн, ал андан ары билим берүүнүн үч деңгээлдүү системасына өтүүнү алдын ала караштырган (бакалавр, магистр, PhD/доктор).

Жогорку билим берүүнүн европалык мейкиндигинде окутуунун ар бир даражасы (бакалавриат, магистратура, аспирантура) студенттерди эмгек рыногуна чыгууга даярдоону, алардын компетенциясынын андан ары өнүгүшүн камсыздайт. Окутуунун биринчи даражасы кесиптик ишмердүүлүктүн кеңири чөйрөсүнө даярдоого басым жасайт, экинчи даражада конкреттүү бир кесипке багытталып, ишке ашырылат.

Экинчи глава, «Заманбап шарттында Кыргызстандагы жогорку билим берүүнүн методологиясы» деген аталышта берилип, жогорку кесиптик билим берүүнүн стратегиялык багыттары, нормативдик базасы, мамлекеттик билим берүү саясаты, билим берүүдөгү улуттук факторлору жана Болондук декларацияны ишке ашыруу менен байланышкан көйгөйлөрү каралган.

XXI кылымдын баш чендеринен тарта жогорку кесиптик билим берүүнүн эки баскычтуу этаптарына өтүү, анын төмөнкү (бакалавриат) жана жогорку (магистратура) баскычтарында билим алып жаткан адистердин азыркы коомдук-турмуштук талаптарга жооп бере ала турган компетенттүүлүгүн калыптандыруу үчүн мыйзамдык негиздери, практикалык иштердин аткарылыш аракеттери коомдук-социалдык илимдеринде, анын ичинде социология илиминде, изилдөө объектиси боло баштагандыгы байкалган. Анда компетенттик негизде

бакалаврларды, магистрлерди жана диплом алган адистерди даярдоонун үчүнчү муундагы жогорку кесиптик билим берүүнүн Мамлекеттик стандарттын макеттерин жана ошондой эле жогорку кесиптик билим берүүнүн багыттарынын, адистиктеринин мамлекеттик Классификатору иштеп чыгарылган.

Мыйзамдагы нормативдик массив юридикалык күчкө ээ ар кандай актылар менен негизделет. Алар: КРнын Өкмөтүнүн токтому, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин (КР ББЖИМ) буйруктары, КРнын ББЖИМ коллегиясынын чечимдери. Дал ушул мыйзамдагы актылар деңгээлинде КРнын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 23-августундагы №496 токтому менен Кыргыз Республикасы жогорку кесиптик билим берүүнүн эки деңгээлдүү түзүмү негизделип, биздин республикада кабыл алынган. Ал КМШнын Евразия аймагы боюнча коңшу мамлекеттер сыяктуу бизде да активдүү ишке ашырылып жатат.

Кыйынчылыктарга карабастан, көп деңгээлдүү жогорку билим берүү – заманбап реформалоонун өнүгүү жолу. Окуунун көп деңгээлдүүлүгү студенттердин окуу багыттарын, алардын жеке муктаждыктарын жана рыноктун муктаждыктарын эске алуу менен оперативдүү оңдоого жол берет. Мындай билим берүү ар бир тепкичке окуунун сапатын көтөрө алчу даяр студенттерди тандоого мүмкүндүк берет. Ошону менен окуу процессине адистерди даярдоо сапатына жакшы таасир берген атаандашуу элементи кошулат, бул бир цикл бүткөндөн кийин экинчи циклге жакшы студенттерди тандоого шарт түзөт.

XXI кылымдагы билим берүү инсандын илимий билимдерди өздөштүрүшү менен гана чектелип калбайт, ал билим коомундагы адамдын жашоо ишмердүүлүгүн камсыз кылып, анын бүт өмүрүнүн жүрүшүндө уланышы керек.

Билим берүүдөгү инновация жана салттуу көйгөйдү модернизация теориялык призмасы аркылуу кароого болот. Өзүнүн өнүгүшүндө теория салттуу коомдон заманбап коомго, агрардыктан индустриалдыкка, андан ары постиндустриалдыкка өтүшүн негиздейт. Эгерде салттуу коом инсанга караганда коомго артыкчылык бергени, туруктуулукка таянганы, туруктуулугу, өзүн өзгөрүлбөгөн формада калыптандырышы менен мүнөздөлсө, анда модернизацияланган коомдо тескерисинче, адамдарга, анын эркиндигине жана жоопкерчилигине артыкчылык берилип, коом өзү динамикалууулугу, өзгөрүүнүн жогорку даражасы менен мүнөздөлөт.

Ошондуктан, коомдун азыркы өнүгүү шартында билим берүү мейкиндигине инновацияны киргизүү зарылдыгы төмөнкү детерминанттар менен аныкталат:

- социалдык-экономикалык сферада кайра түзүлүп, калыптанган билим берүү системасын жаңыртууга муктаж экендигин шарттады;
- эгер мурда киргизилүүчү жаңыланууларды колдонууга карата сунуш катары гана кабыл алышса, эми жогорку мектептин акторлору өзү инновациянын демилгечиси болуп саналат;
- окутуунун салттуу технологиясы жана методдору баардык эле учурда билим берүү институтунун сырткы суроо-талабына жооп бербейт, ошондуктан жаңы билим берүү технологиясын киргизүү зарыл;
- окутуунун ишмердүүлүк технологиясын киргизүү билим берүү инновациясы болуп саналат, а бул болсо окуу процессин уюштурууга бир кыйла өзгөрүүлөрдү алып келет.

Ошондуктан, жогорку мектептердеги инновация – бул жогорку мектептер тутуму үчүн системалык жана түзүлүштүк өзгөрүүлөргө чейинки олуттуу трансформацияга алып келе турган жаңылануу болуп саналат.

Үчүнчү глава, «Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн приоритеттүү багыттары» акыркы 20 жыл ичиндеги билим берүү тармагында кабыл алынган мыйзамдарга, стратегиялык жана программалык документтерди карап чыкканда билим берүүнүн бардык ишмердүүлүк системасында түрдүү реформалар жарыяланып келгенин көрүүгө болот. Баардык реформалар билим берүүнүн негизги максатына – өлкөнүн социалдык-экономикалык өнүгүшүнө жана коомдун талабына карай улам кийинки саясий документте кеңейтилип турган ар түрдүү мүнөздөмөдөгү жогорку билимдүү жана маданияттуу инсанды калыптандырууга жетишүүгө багытталган.

Болондук системанын артыкчылыгы катары студенттин мобилдүүлүгү эсептелет. Ал студент бир өлкөнүн жогорку окуу жайында окуп баштап, кийин башка өлкөнүн жогорку окуу жайына которула алары жана ошол жактан окуп бүтө алары, ошону менен эле бирге, ага ылайык жогорку билими тууралуу диплом алары менен түшүндүрүлөт. Мындан тышкары Болондук процеске кирген өлкөлөрдүн дипломдорун мындан ары юридикалык жактан бирдей болушу каралууда. Бул, албетте ылайыктуу жумуш издөөдө бир гана өлкө менен чектелип калбоого шарт түзөт. Бирок, жогорудагыдай оң жактары менен катар эле, Болондук процесстин терс жактарын да белгилөөгө болот. Көңүл бура турган биринчи терс жагы – бул жогорку окуу жайындагы окутуунун мөөнөтүнүн кыскарышы. Мындай өзгөртүү сөзсүз түрдө студенттерди даярдоо сапатына терс

таасир тийгизээри шексиз. Мындан тышкары, бакалавриатты бүтүргөндөн кийин көпчүлүк студенттер ушул аяктаган этапта базалык гана билим алгандыгын, алган билими кийин практикада жетишсиз болуп чыгаарын ойлошпой туруп андан ары окууну токтотуп коюшат.

Изилдөөнүн натыйжасында корутундулар чыгарылып, жыйынтыктоочу сунуштар берилген.

Рецензент социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.А.Усубалиева: Айнура Замирбековнанын тандап алган темасы «Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн келечектеги өнүгүшү» деп аталат экен. Бүгүнкү күндө актуалдуулугу, максаты, милдети практикалык мааниси, коргоого койгон негизги жоболору изденүүчү жеке салымы тарабынан кыскача маалымат берилген. Биринчи, экинчи главаларында эмне деп жазылганын диссертант өзү айтып берди. Актуалдуу, социология илимдеринде бул тема боюнча бир да диссертация чыккан эмес.

Жыйынтыктардын жарыяланышы. Алынган натыйжалар диссертациялык изилдөөнүн негизги мазмунун түзүү менен бирге 3 чет элдик (РИНЦ) жана республикалык илимий басылмаларда жарыяланган 13 макалаларда чагылдырылган.

Диссертациянын түзүлүшү жана көлөмү. Диссертация киришүүдөн, 7 параграфты камтыган үч главадан, иштин корутундусу менен 190 беттен турат экен. Иштин аягында адабияттардын тизмеси жана тиркеме келтирилген.

Диссертация жакшы жазылган мазмуну жакшы деп эсептейм. Кемчиликтери грамматикалык, стилистикалык жана техникалык каталарын оңдоп коюш керек. Ошентсе да, бул аталган кемчиликтер диссертациялык иштин жалпы деңгээлине жана мазмунуна өзүнүн таасирин тийгизе албайт деген пикирдемин жана диссертацияны коргоого сунуштайм.

Рецензент социология илимдеринин кандидаты, доцент А.Б. Алдашева: Болондук процесстин келечектеги өнүгүшү деген жерге: Кантип кирген? Кантип ишке ашып жатат? Бизде кандайча өнүгө тургандыгы – маанилүү. Бул жагынан алганда, анын кандай моделдерде жүзөгө ашырылгандыгын карап чыгуунун мааниси бар: Ал кандайча ишке ашырылып жатат? Болон процессинин өнүгүү келечеги кандай болот? Башкача айтканда, диссертациянын борбордук маселеси – келечекте эмнелерди көрөбүз, эмнени алабыз. Бул жерде жөн гана эки баскычтуу модель, кээ бир университеттердин эки баскычтуу билимге өтүштүн карабай, Болон процессин кандай багытта, андан кийин эмне үчүн улантсак болот дегенди караш керек. Болон процессинин келечеги өнүгүшүн кандай элестетесиз? – деген

суроо жаралат. Себеби бул сиздин диссертацияңыздын эң негизги бөлүгү. Менин билишимче, Эл аралык университет Болонья системасында классикалык университеттердин бири деп таанылган жана алар аккредитациядан өткөн. Алардын дүйнөгө таанылган эки деңгээлдүү модели бар, аларда эмне бар экендигин карап көрүңүз жана кандай моделдерди колдонушат. Менин суроолорумду сунуш катары кабыл алыңыз, мындайча айтканда, бул автордук укук. Кабыл аласызбы же жокпу өзүңүз билесиз. Сара Амслердин эмгегин карасаңыз болот, 2000-жылдардын башында ал диссертация жазган, БГУда практика өткөн, АУЦАда иштеген, орус жана англис тилдеринде макалалары бар, диссертациясын да карасаңыз болот. Ал социологиялык жактан Кыргызстандын жогорку билим берүү системасын эки себепте типологизациялайт: үлгү катары АУЦАны жана экинчи вариант бул биз. Бул жерде талданып жаткан нерсе ал жерде университеттин деңгээлинде каралган, андан ары эмес. Сиздики – Болон процессиндеги бүтүндөй өлкөнүн билим берүүсү. Андыктан университеттин деңгээлинен жогору караңыз. Бул эки баскычтуу системаны, талдоо эмес, бул кандай системанын кандайча ишке ашкандыгын жана кандай негизги тенденциялары бар экендигин мүнөздөө. Кайсы парадигманы артыкчылыктуу? Сиз бардык парадигмаларды караптырсыз, бул жакшы. Бирок Болондук процессти бир парадигманын негизинде карап чыгышыңыз керек. Сара Амслердин критикалык ой жүгүртүүсүн да карап чыксаңыз болот. Сиз салмактуу сөздү айтыңыз: «ал ушинтип же ушул сыяктуу өнүгөт» жана эгер бул система керек болсо, анда кандай формада керек экендигин. Болондук процесстин келечеги кандай болот, керекпи же жокпу? Ошондуктан ушул суроолорго так жооп жазсаңыз жакшы болот. Болон процесси билимди сапатына кандай таасирин тийгизип жатканын, азыркы учурда билимдин сапаты түшүп кетти. Ошол жөнүндө да жазыш керек, Болондук процесстин жумушка орношууда таасирин жана «Билим берүү жөнүндө мыйзамын» ушулардын баарын байланыштырып жазыш керек. Аталган кемчиликтер диссертациянын деңгээлине олуттуу таасирин тийгизбейт диссертацияны коргоого сунуштайм.

Рецензент социология илимдеринин кандидаты, доцент С.О.Жунушова: Айнура Замирбековна диссертациясында аябай көп материалдарды алыптыр, ал өзү бул теманы көптөн бери иштеп жатат. Менин айтайын дегеним изилдөөнүн максатын, актуалдуулугун баса көрсөтүш керек. Диссертациянын ичи жакшы, кээ бир сөздөрдү туура кыргызча которуп бериңиз. Мисалы «дипломдордун салыштырмалуулугун» эмес, «дипломдордун тектештиги» деп. Мазмунун да кичине оңдоп кой. Парадигмалар жөнүндө аябай жакшы жазылган, бирок бул жерде Болон системасы парадигма технократия менен байланыштырса болмок. Ушул

глава аябай жакшы жазылган, ошого технократикалык парадигманы кошуп койсоң болот. Ар бир главага корутунду берилген, ал жакшы. Үчүнчү баптын «Кыргызстандагы жогорку билим берүү алкагында Болондук процесстин келечектеги реформалоо системасы» аталышын өзгөртүп койсоңуз ичи калсын. Ушул үчүнчү бапка бир параграф кошуп койсоңуз, мыйзамдык нормативдик базаны, нормативдик базасыз негизи ар кандай изилдөө, айрыкча, социологиялык изилдөө прикладдык жакка кошуш керек. Ансыз ушунча эмгегиңиз көрүнбөй калат. Ушул параграфты эле өзгөртүп жанагы закондорду, нормативдик базаны кошуп койсоңуз болот. Кээ бир жерлерде «специалдык» деп кетиптир, аны «кесипкөй», «адистештирилген», «финансылуу» эмес «каржылуу», «дисциплиналар» дегенди «сабактар» деп кыргызча жазып кой. Айнура Замирбековна аябай чоң жумуш жасаптыр. Корутундуну да так маалымат беришин керек. Тексттеги фактыларды корутундуга алып чыгып койуптурсун, конкреттүү тыянактар жана конкреттүү сунуштарды кайра бир карап кой. Кыргызстанда ЖОЖдо кыргызча жана орусча – эки тилде окутулат. Ушул жерге сунуш киргизиш керек, англисче спец. курстарды өтүшүбүз керек деп. Мобилдүүлүктү өстүрүш үчүн үч тилди киргизиш керек десен конкреттүү сунуш болот. Изденүүчү тарабынан аябай жакшы иш жасалыптыр, акыркы убактарда илимий журналдарга аябай жакшы макалаларын чыгарыптыр, сын-пикирлерди эске алуу менен коргоого сунуш кылам.

Жооп А.Беделбаева: Өткөндөгү кафедранын отурумунда рецензенттердин айтылган эскертүүлөрүн эске алып диссертациянын максатын, милдетин жана корутундуну кайра карап оңдоп чыктым. Ошондой эле, Болондук процессти эки парадигманын негизинде байланыштырдым алар структуралисттик жана функционалдык парадигмалар. Нормативдик базаны экинчи главанын, «Кыргызстандын жогорку окуу жайларынын Болондук процеске өтүшү жана ишке ашырылышынын методологиясы» деген биринчи параграфына кайсы токтомдун, концепциянын, стратегиянын негизинде каралганын тактап жаздым.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Айнура Замирбековнага суроолорунуздар болсо берсеңиздер.

Суроо социология илимдеринин кандидаты, доцент С.О.Жунушова: Болондук процесс кайсы парадигманын негизинде каралды?

Жооп А.Беделбаева: Болондук процесс биринчиден, Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн түзүлүшүн өзгөрттү. Экинчиден, билим берүүнүн түзүлүшүнүн өзгөрүшүнө жараша анын аткарган милдеттери (функциялары)

өзгөрүүдө. Ошол себептен диссертацияда социологиянын структуралык – функционалдык парадигмалардын негизинде илимий талдоо жүргүзүлдү.

Болонья декларациясы жогорку билим берүүнүн стратегиясын аныктап, жогорку кесиптик билим берүүнүн программаларынын, модулдук түзүлүшүнүн методологиясынын иштелмесин камтыган милдеттерди, жогорку окуу жайларда аралык кызматташтыкты ишке ашырууну, илимий изилдөө жүргүзүүнү негиздеди. Окуунун жыйынтыгын өлчөөнү жана ченөөнү камсыздаган «өтүмдүк бирдикти» (кредиттердин топтолушу) колдонуу менен жогорку кесиптик билим берүүдөгү билим берүү стандарттарынын калыптанышы, окуу ишинин сапаттын баалоого ыңгайланышы келечектеги адистерди даярдоо сапатын жогорулатып, студенттердин таанып-билүү ишмердүүлүгүнө стимул болот.

Суроо социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Б.М.Кошбакова: Кайсы социологиялык изилдөө ыкмаларын колдондуңуз?

Жооп А.Беделбаева: Изилдөө социологиянын сандык жана сапаттык ыкмаларын колдонуу аркылуу ишке ашырылган. Алсак, тема боюнча маселелерди чагылдырган эмгектер статистикалык маалыматтар документтерди талдоо усулун пайдалануу менен илимий жактан талданган.

Суроо социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Бакалавриата кредиттик система кандай түзүлгөн, канча кредитти түзөт жана канча жыл окушат?

Жооп А.Беделбаева: Бакалавр даражасына 4 жыл окушат, ар бир семестрине 30 кредит саат бөлүнөт, жылына 60 кредиттик саат өтүлөт.

Суроо социология илимдеринин кандидаты, доцент А.Б.Алдашева: Диссертациянын практикалык мааниси кайсы?

Жооп А.Беделбаева: Диссертациянын практикалык мааниси изилдөөдөн алынган натыйжалар, иштелип чыккан илимий жоболор Болондук процеске арналган маселелер боюнча мамлекеттик билим берүү саясатынын суроолорун иштеп чыгууга, мындан ары иш алып барууга, социалдык-психологиялык, методикалык материалдарды түзүүгө көмөк берет. Изилдөөнүн материалдарынын негизинде окуу куралдарды, дарстарды, практикалык сабактарды даярдоодо, жогорку окуу жайдын окутуучуларын кайрадан даярдоо курстарында маалымат катары колдонулушу мүмкүн.

Отурумдун төрагасы илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Сөздү комиссиянын мүчөлөрүнө берсек социология илимдеринин кандидаты, доцент С.О. Жунушова сизден баштайлы?

Социология илимдеринин кандидаты, доцент С.О. Жунушова: Айнура Замирбековна аябай жакшы иш кылды, экинчи жолу талкуулап жатканыбыз ал үчүн чоң утуш болду. Биз айткан кемчиликтерди карап чыкты, мен дагы диссертацияны карап чыгып, диссертант менен кеңешип кээ бир терминдерди бир калыпка келтирдик. Ийгиликтерди каалап, коргоого сунуштайм.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р. Жусубалиев: Сөз социология илимдеринин кандидаты, доцент А.Б. Алдашевага берилет.

Социология илимдеринин кандидаты, доцент А.Б. Алдашева: Өткөндөгү отурумда айтылган кемчиликтер ондолуптур, кээ бирөөлөрү калыптыр ал изилдөөчүнүн автордук версиясы, ошондой эле жетекчиси менен макулдашуу менен калтырылса керек. Жетишкендиктери менен бир катар ишти мындан да жакшыртуу максатында сунуштар бар. Редакциялоо талап кылат, мазмунун дагы бир сыйра кароо зарыл. Ийгиликтерди каалап, коргоого сунуштайм.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Сөз социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.К. Шайдылдаевага берилет.

Социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.К.Шайдылдаева: Айнура Замирбековна диссертацияга бир топ иш кылдыңыз, биринчи талкуудан кийин көп жерлерин ондоптурсуз. Ишиңизге ийгилик каалап, коргоого сунуштайм.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Сөз социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.А. Усубалиевага берилет.

Социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.А.Усубалиева: Айнура Замирбековнанын диссертациясы боюнча айтсам чоң эмгек кылды, бирок прикладдык жагын айтсам магистранттарга жана эксперттерге изилдөө жүргүзүлүштүр ошолорго корреляциялык талдоо кошуп койсо жакшы болмок. Жалпысынан алып караганда диссертацияга ал таасирин тийгизбейт коргоого сунуштайм.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Сөз социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Б.М.Кошбаковага берилет.

Социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Б.М.Кошбакова: Практикалык маанисине кайда колдонуш керектигин жазып

койсоңуз болмок, бул жерде диссертантын иштегени көрүнүп турат айтылган кемчиликтерге кошулуп коргоого сунуштайм.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Сөз окутуучу Турдубаевага С.Т. берилет.

Окутуучу С.Т.Турдубаева: Айнура Замирбековнага ийгилик каалап коргоого сунуштайм.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу Жусубалиев А.Р.: Сөз социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Ш. Жолдошовага берилет.

Социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Ш.Жолдошова: Айнура Замирбековнага ийгилик каалап коргоого сунуштайм.

Отурумдун төрагасы социология илимдеринин кандидаты, доценттин милдетин аткаруучу А.Р.Жусубалиев: Жыйынтыктап айтканда, сын-пикирлерди жана сунуштарды эске алуу менен өз алдынча көз карашын колдоо менен ишти кабыл алууга сунуш кылууга болот.

Урматтуу кесиптештер, изденүүчү Беделбаева Айнура Замирбековнанын «Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн келечектеги өнүгүшү» темасында 22.00.04. – «социалдык түзүлүш, социалдык институттар жана процесстер» адистиги боюнча социология илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишти бүгүнкү жыйында ийгиликтүү өткөндүгүн тастыктоо үчүн добуш берүүнүздөрдү суранам:

Катышкандар – 12, Макул – 12, Каршы – жок. Калыс – жок. Бир добуштан кабыл алынды.

Бир добуштан кабыл алынды.

Талкуунун жыйынтыгына таянып, Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетинин «социология жана социалдык иштер» кафедрасынын жыйыны төмөндөгүдөй

ТОКТОМ КЫЛАТ:

1. Өткөрүлгөн талкуунун негизинде ага окутуучу Беделбаева Айнура Замирбековнанын 22.00.04. – «социалдык түзүлүш, социалдык институттар жана процесстер» адистиги боюнча «Болондук процесстин алкагында Кыргызстанда жогорку билим берүүнүн келечектеги өнүгүшү» деген темада социология

